

ÇOCUKLAR İÇİN EMPATİ BÖLÜMÜ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASI

ADAPTATION OF THE EMPATHY SECTION SCALE FOR CHILDREN INTO TURKISH

Zühal Dinç Altun¹

Fatma İrem Değerli²

Neslihan Çikrikci³

Özge Kınık⁴

Başvuru Tarihi: 26.04.2017 Yayına Kabul Tarihi: 08.01.2018 DOI: 10.21764/maeuefd.309234

Özet: Empati kavramı pozitif psikolojide ve güncel hayatta oldukça kabul gören bir kavram olmasına karşın bireylerin empati düzeyini ölçmek için yeterli psikometrik özelliklere sahip güncel Türkçe ölçüm araçlarının sayısı sınırlıdır. Bu çalışmada Auyeung ve arkadaşları tarafından (2009) geliştirilen Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik-güvenirlilik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Orijinal formu 27 maddeden oluşan ölçek geçerlik güvenirlik çalışmaları neticesinde Türkçe formunda 14 maddelik nihai haline getirilmiştir. ÇEBÖ Türkçe formunun Cronbach alfa değeri .73 olarak hesaplanmış; psikometrik özelliklerinin geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Empati; bilişsel empati; duygusal empati; davranışsal empati; geçerlik; güvenirlik.*

Abstract: Even though the concept of empathy is a quite accepted concept in positive psychology and contemporary life, the number of up-to-date Turkish measurement instruments which have sufficient psychometric properties to measure the empathy level of individuals is limited. In this study, Turkish Adaptation of the Empathy Section Scale for Children (ESSC) developed by Auyeung et al. (2009) and application of validity-reliability studies were aimed. As a result of the scale-validity-reliability studies consisting of 27 items in the original form, the Turkish form has been changed into 14 items. The Cronbach alpha value of Turkish form of ESSC (Empathy Section Scale for Children) was calculated as 0.73; it was found out that psychometric properties were valid and reliable.

Keywords: *Empathy; cognitive empathy; emotional empathy; behavioral empathy; validity; reliability.*

Giriş

Günümüzde sadece psikoloji terminolojisinde değil günlük yaşamda da sık sık karşımıza çıkan empati kelimesi Antik Yunan'da kullanılan 'empathia' ve Almanca 'Einfühlung' kelimelerinden günümüze gelmektedir. Antik Yunan'da empathia şefkat ve ilgiyi karşılayan bir

¹ Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, zduincaltun@ktu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3122-5160>

² Psikolog, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, Psiko-Sosyal Yardım Servisi, iremdederli@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4235-810X>

³ Arş.Gör. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, cikrikcineslihan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6091-9356>

⁴ Rehber Öğretmen, Trabzon Şalpaazarı Atatürk Ortaokulu, another-oz@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9293-2363>

kelime olarak kabul görmüş olmakla beraber Almanca “*emfühlung*” kelimesi ise Theodor Lipps tarafından bir insanın kendi dışındaki bir nesne içinde örneğin bir sanat eserinde kendini özümseme süreci olarak tanımlanmıştır (Barrett-Lennard,1981; Wispe, 1986). Empatinin tarihsel sürecini incelerken, Rogers’ın empati kavramına verdiği önemin bu kavram üzerindeki etkisini göz ardı etmek mümkün olmayacaktır. Rogers (1975) empatiyi bireyin fikirlerini ve değerlerini bir kenara bırakarak, önyargısız bir şekilde başkasının dünyasına girdiği bir süreç olarak değerlendirmiştir. Dökmen (2006) ise Rogers’ın empati tanımını temel alarak empatiyi kişinin kendini etkileşim içinde olduğu diğer bireyin yerine koyarak çevresinde gerçekleşen olayları onun gözüyle görebilmesi, hissedebilmesi ve uygun bir şekilde aktarabilmesi olarak tanımlamıştır. Son yıllardaki empati kavramına yaklaşım; empatinin çok boyutlu bir fenomen olduğu ve kişiler arası ilişkileri içine alan, birçok özelliği kapsadığı yönündedir (Davis, 1980). Bir başkasının duygusunu hissedebilme ve en uygun tepkiyi verebilmek empatinin duyuşsal boyutunu oluştururken (Bryant,1982; Wied, Branjeand ve Meeus, 2007); bireylerin bir başka kişinin duygularını kavrayabilme kapasitesi ise empatinin bilişsel boyutunu oluşturmaktadır (Hogan,1969).

İnsanların birbirini anlamasında en temel becerilerden biri olan empatinin eksikliği günlük yaşamda karşılaşılan ve insan ilişkilerinde sorunların ortaya çıkmasına sebep olan birçok iletişim problemlerinden kaynaklanabilmektedir. Empati bu karşılaşılan iletişim problemlerinin ortaya çıkmasını engelleyen ya da bu problemlerin çözülmesine olanak sağlayan bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ersoy ve Köşger,2016). Düşük empati düzeyinin anti-sosyal ve agresif davranışlarla (Miller ve Eisenberg,1988), zorbalıkla (Gini, Albiero ve Benelliand Altoè, 2007) ve bağışlama düzeyleri (Macaskill, Maltby ve Day, 2002; Toussaint ve Webb, 2005) ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Empati kavramıyla ele alınan söz konusu değişkenler bu olgunun yetişkin dünyasındaki iletişim örüntülerini oldukça yakından ilgilendiren bir kavram olduğunu ortaya koyarken, empatinin insan yaşamının çocukluk dönemindeki iletişimi etkileyip etkilemediğine dair soruları da beraberinde getirmektedir. Gelişimsel bakış açısındaki çocuk benmerkezciliği nedeniyle empatinin var olmadığı görüşünün aksine Eisenberg-Berg ve Lennon (1980) çalışmalarında çocuklarda empati yeteneğinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Çocukluk çağında empati düzeyinin ve empati yeteneğini etkileyen değişkenlerin tespitinin yetişkinlikteki empati düzeyine olumlu etki sağlayacağı düşünülmektedir. Bu açıdan çocukların empati düzeylerini incelemeyi amaç edinen çalışmaların

ve çalışmalara hizmet eden farklı güvenilir psikometrik ölçüm araçlarının dilimize kazandırılması önem taşımaktadır.

Empati kavramı pozitif psikolojide ve güncel hayatta oldukça kabul gören bir kavram olmasına karşın bireylerin empati düzeyini ölçmek için yeterli psikometrik özelliklere sahip güncel Türkçe ölçüm araçlarının sayısı sınırlıdır. Yukarıda da ifade edildiği üzere çocukların empati düzeylerini belirlemeye yönelik yapılacak çalışmaların yeni psikometrik araçların literatüre kazandırılması sayesinde mümkün hale getirilmesinin, farklı yaş gruplarındaki bireylerin empati düzeylerini ele alan karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasına da olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Çocukluk çağındaki bireylerin, empati düzeylerini ölçmeyi amaçlayan “Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeğinin” Türkçeye uyarlanması, çocuk yaştaki bireylerin gerek davranışsal, gerekse bilişsel ve duygusal olarak değerlendirilmesini sağlayarak çocuk bireylerin empati düzeylerini belirlemeye yönelik literatüre ve çocukluk döneminin doğasını anlamaya katkı sağlaması beklenilmektedir.

Empatiyi ölçmek için alanyazında rastlanan ölçme araçları Temel Empati Ölçeği (Jolliffe ve Farrington, 2006), Hogan Empati Ölçeği (Hogan, 1969), Duygusal Empati Ölçeği’dir (Mehrabian & Epstein, 1972). Yetişkin bireylerin empati düzeylerini ölçen ölçüm araçlarına az sayıda rastlanılmasının yanı sıra çocukların empati düzeylerini ölçen ölçme araçlarının da kısıtlı sayıda olduğu görülmektedir. İlgili alan yazının da çocukların empati düzeylerini ölçen başlıca ölçme araçları Çocuk ve Ergenler için Empati Ölçeği (Bryant, 1982); KA-Sİ Çocuk ve Ergenler için Empatik Eğilim Ölçeği’dir (Kaya ve Siyez, 2010). Empati Bölümü Ölçeği (Empathy Quotient) Baron-Cohen ve Wheelwright (2004) tarafından Empatizasyon-Sistemizasyon teorisi kapsamında geliştirilmiştir. Bu çalışmada Auyeung ve arkadaşları tarafından (2009) geliştirilen ‘Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Çocukların empati düzeylerini ölçen ölçüm araçlarının kısıtlı sayıda olması bu alanda ve çocuklar üzerinde çalışmalar yapmayı düşünen araştırmacılar için önemli bir engel oluşturmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının empati düzeylerine dair soruları cevapladıkları bir ölçüm aracı olan Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeğini okuma yazma bilmeyen çocukların (3-7 yaş arası) empati düzeylerini bir ölçme aracı ile değerlendirme imkânı vererek empati ile ilgili alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubu 3-7 yaş aralığında çocuğa sahip olan 834 veliden oluşmaktadır. Katılımcılar Trabzon ilinde bulunan 11 devlet anaokulunda çocuğu olan velilerden gönüllü olarak çalışmaya katılanlardan seçilmiştir. Diğer bir ifadeyle bu okullarda çocuğu bulunan velilere ölçek dağıtılmış dönüş yapan 834 veli çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Değişken	Faktör	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ölçeği dolduran kişi	Anne	650	77.9
	Baba	150	18.0
	Veli (abla, ağabey, teyze, hala, dayı, amca vb.)	28	3.4
Çocuğun cinsiyeti	Yanıtsız	6	0.7
	Kız	397	47.6
İlk çocuk	Erkek	433	51.9
	Yanıtsız	4	0.5
	Evet	408	48.9
Kaçınıcı çocuk	Hayır	423	50.7
	Yanıtsız	3	0.4
	İkinci	295	35.4
	Üçüncü	95	11.4
	Dördüncü	16	1.9
	Beşinci	5	0.6
	Daha sonraki	2	0.2
Çocuğun yaşı	Yanıtsız	421	50.5
	3	29	3.5
	4	158	18.9
	5	331	39.7
	6	254	30.5
	7	57	6.8
Özel eğitime muhtaç mı?	Yanıtsız	5	0.6
	Evet	1	0.1
	Hayır	825	98.9
	Yanıtsız	8	1.0

Tablo 1’de görüldüğü üzere ölçeği dolduranların büyük bir kısmı (%77.9) annelerden oluşmaktadır. Bununla birlikte çalışmaya konu olan çocukların yaşlarının da 3 ila 5 yaş aralığında değiştiği görülmektedir.

Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeği (ÇEBÖ)

Bu ölçek, Auyeung ve arkadaşları tarafından (2009) çocukların empatizasyon bölümünü ve sistematizasyon bölümünü belirlemek için geliştirilmiş ölçeğin empatizasyon alt boyutudur. Çocukların okuma, yazma ve anlama becerilerindeki eksiklikten oluşabilecek hataları önlemek için ebeveyn tarafından doldurulan bir ölçektir. 27 maddelik bu ölçekte ebeveynlerden her bir ifadeyi okuyarak çocuklarına ne kadar uygun olduğunu “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” arasında 4 dereceli bir skala üzerinde işaretlemeleri istenmektedir. Ölçek maddelerinden bazıları şu şekilde ifade edilmektedir:

“Çocuğum arkadaşlık kurmada sorun yaşar.”

“Çocuğum kendi fikrinden farklı olsa bile başkalarının fikirlerini dinler.”

“Çocuğum, başka bir kişi onunla konuşmak istediğinde onu kolayca anlayabilir.”

Ölçeğin orijinal formunda empatizasyon bölümü için Cronbach alfa katsayısı .93 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin, test tekrar test güvenilirliğinin .86 olduğu bulgulanmıştır. Ölçek maddeleri arasından 2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 17, 18, 20, 26, 27 numaralı olanlar ters olarak puanlanmaktadır. Puanlamada en az empatik olan iki işaretleme 0 puan, kısmen empatik olan işaretleme 1 puan ve en çok empatik olan işaretleme 2 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 54 arasında değişmektedir.

İşlem Yolu

ÇEBÖ’nün uyarılama çalışmasına başlamadan önce ölçeği geliştiren kişilerden izin alınmıştır. Söz konusu ölçeğin empati alt boyutuna ait maddeler öncelikle İngilizceye hakim alan uzmanlarına gönderilmiş ve ölçeğin Türkçeden İngilizceye çevrilmesi istenmiştir. Ölçek alan uzmanları tarafından İngilizceden Türkçeye tercüme edilmiştir. Çeviriler arasından tek bir Türkçe ölçek formu oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe ölçek formu altı dil uzmanı tarafından İngilizceye çevrilmiştir ve orijinal ölçeğe benzer olduğu görülmüştür. İngilizce ve Türkçe ölçek maddeleri dil geçerliği uzman değerlendirme formu ile ileri düzeyde İngilizce ve Türkçe bilen alan uzmanlarına verilerek Türkçeye uygun olup olmadığına dair görüşlerine başvurulmuştur. Böylece geribildirimler doğrultusunda ölçeğe son hali verilerek ölçek uygulamaya hazır hale

getirilmiştir. Hazırlanan bu form velilere öğrenciler aracılığıyla gönderilerek gönüllülük esasına dayalı olarak doldurmaları istenmiştir. Veri toplama işlemleri 4 hafta sürmüştür. Araştırmada geri dönüş yapan 340 velinin ölçekleriyle ile açımlayıcı faktör analizi, 502 velinin doldurduğu ölçeklerle ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarılarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmak için SPSS 22.0 ve AMOS 16 yazılım programları kullanılmıştır.

Bulgular

Ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmeye geçilmeden önce çalışmaya katılan kişilerin ölçekten aldıkları toplam puanlar z değerlerine çevrilmiş; -3 ve +3 aralığı dışında kalan uç değerler veri setinden çıkarılmıştır. Katılımcılardan toplanan veriler sonucunda elde edilen çocuklar için ortalama empati skoru 45.31 ± 6.71 olarak saptanmıştır. ÇEBÖ' nün iç tutarlılık Cronbach Alpha katsayısı $\alpha = .78$ hesaplanmıştır. Yarıya bölme tekniği ile hesaplanan Guttman-split-half katsayısı .73 bulunmuştur. Alan yazında madde toplam korelasyonu için belirlenen kesme noktasının .30 olduğu ifade edilmektedir (Field, 2013). ÇEBÖ'nün madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 19, 20, 22, 26 numaralı maddelerin zayıf korelasyon gösterdikleri görüldüğünden ($r < .30$) ölçekten çıkarılmış ve ÇEBÖ'ye 14 maddelik nihai şekli verilmiştir. 14 maddelik ölçeğin madde toplam korelasyon katsayılarının .30 ile .43 arasında değiştiği gözlenmiştir. ÇEBÖ'nün madde toplam korelasyonlarına ve % 27'lik alt ve üst gruplar arasındaki farklarına ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

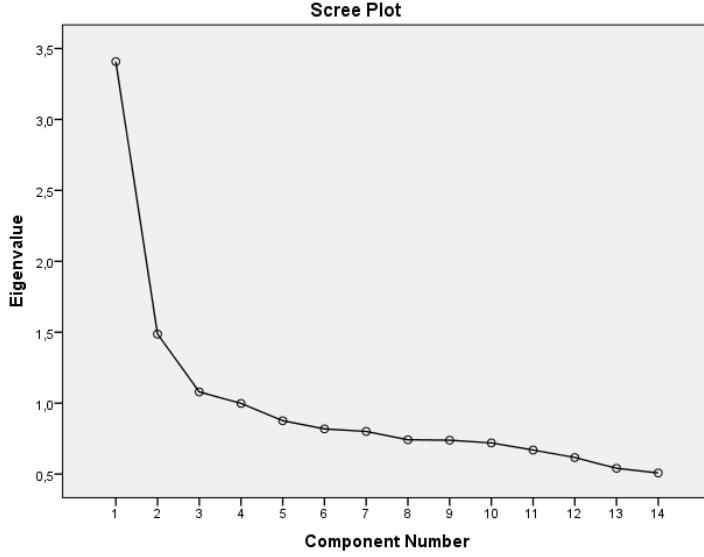
Madde Analizi

Madde	Ort.	Ss	t (% 27'lik alt-üst grup)	Madde çıktığında Cronbach Alfa katsayısı
Çocuğum genellikle bazı şeylerin diğer insanları neden çok üzdüğünü anlamaz.(T)	.80	.89	- 14.455***	.77
Çocuğum arkadaşlık kurmada sorun yaşar.(T)	1.22	.91	- 14.467***	.76
Çocuğum patavatsızca görüşlerini söyleyebilir üstelik bu birilerini üzecek olsa bile.(T)	1.13	.92	- 12.569***	.76
Çocuğum farkında olmadan sık sık kaba davranır.(T)	1.48	.82	- 14.911***	.75
Çocuğum başkalarına fiziksel zorbalık uyguladığı için başı derde	1.77	.60	- 10.185***	.76

girmiştir.(T)				
Çocuğum kendi fikrinden farklı olsa bile başkalarının fikirlerini dinler.	1.33	.68	- 12.346***	.76
Çocuğum başkaları üzgün olduğunda onlara yakınlık gösterir.	1.66	.59	- 12.571***	.76
Çocuğum kendi düşünceleri ile o kadar meşguldür ki başkalarının sıkıldığı farkında bile olmaz.(T)	.98	.90	- 13.363***	.76
Çocuğum kendi kendine yapmış olduğu şeyler için diğer çocukları suçlar.(T)	1.28	.89	- 12.324***	.76
Çocuğum, başka bir kişi onunla konuşmak istediğinde onu kolayca anlayabilir.	1.65	.60	- 11.512***	.76
Çocuğum eğer arkadaşı partiye davet edilmezse onun nasıl hissedeceği konusunda endişelenir.	1.13	.72	- 13.153***	.77
Çocuğum başkalarının ağladığını veya acı çektiğini gördüğünde üzülür.	1.79	.48	-9.890***	.76
Çocuğum sınıfa yeni katılan arkadaşının sınıfa kaynaşmasına yardım etmeyi sever.	1.43	.63	- 14.491***	.76
Çocuğum isteklerini elde etmek için fiziksel şiddete başvurma eğilimindedir.(T)	1.52	.81	- 14.643***	.76

*** $p < .001$, (T): Ters kodlanmış maddeler

Ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi öncesinde Kaiser-Meyer-Olkin değeri .83; Bartlett test sonucu $\chi^2=1644.36$ ($p=000<0,05$) olarak bulunmuştur. Faktör analizi uygulamasında varimax dik döndürme yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda özdeğeri 1'den büyük olan 3 faktörlü bir yapı gözlenmiştir. Bu 3 faktörlü yapı varyansın % 41.25'ini açıklamaktadır. Tablo 3'te görüldüğü üzere ölçek maddelerinin faktör yükleri .42 ile .69 arasında değişmektedir. Faktör analizine ilişkin saçılım grafiği aşağıda verilmektedir.

Şekil 1. Scree plot (saçılım) grafiği

Bu çalışmada birinci faktör duygusal empati ikinci faktör davranışsal empati, üçüncü faktör ise bilişsel empati olarak adlandırılmıştır.

Tablo 3.

ÇEBÖ Açımlayıcı Faktör Analizi

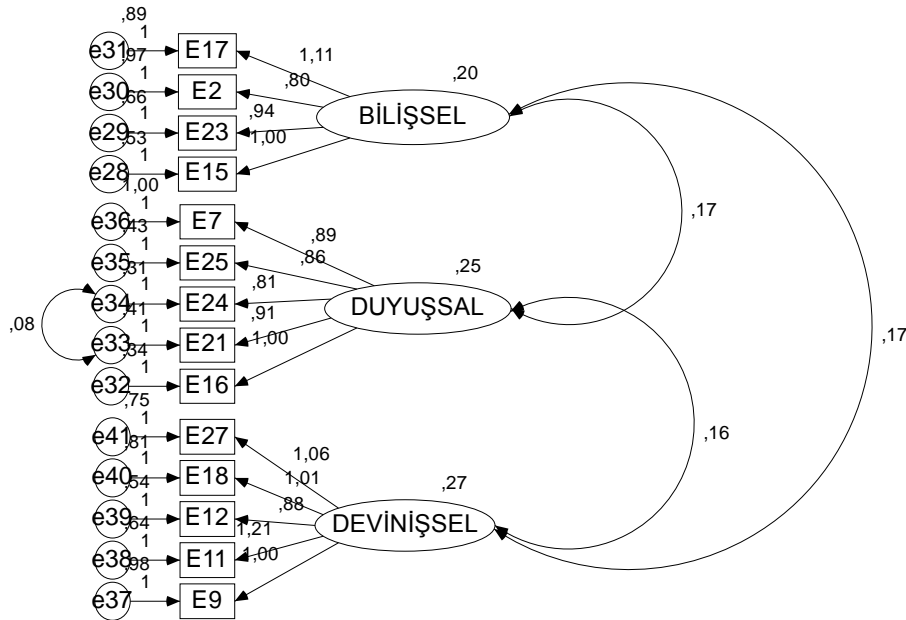
	I. Faktör	II. Faktör	III. Faktör
Faktör 1: Duygusal empati			
Çocuğum arkadaşlık kurmada sorun yaşar.	.48		
Çocuğum başkaları üzgün olduğunda onlara yakınlık gösterir.	.60		
Çocuğum, başka bir kişi onunla konuşmak istediğinde onu kolayca anlayabilir.	.66		
Çocuğum başkalarının ağladığını veya acı çektiğini gördüğünde üzülür.	.62		
Çocuğum sınıfa yeni katılan arkadaşının sınıfa kaynaşmasına yardım etmeyi sever.	.60		
Faktör 2: Davranışsal empati			
Çocuğum patavatsızca görüşlerini söyleyebilir üstelik bu birilerini üzecek olsa bile.		.52	
Çocuğum farkında olmadan sık sık kaba ya da terbiyesiz davranır.		.61	
Çocuğum başkalarına fiziksel zorbalık uyguladığı için başı derde girmiştir.		.60	
Çocuğum kendi kendine yapmış olduğu şeyler için diğer çocukları suçlar.		.62	
Çocuğum isteklerini elde etmek için fiziksel şiddete başvurma eğilimindedir.		.58	

Faktör 3: Bilişsel empati

Çocuğum genellikle bazı şeylerin diğer insanları neden çok üzdüğünü anlamaz.	.49
Çocuğum kendi fikrinden farklı olsa bile başkalarının fikirlerini dinler.	.42
Çocuğum kendi düşünceleri ile o kadar meşguldür ki başkalarının sıkıldığının farkında bile olmaz.	.56
Çocuğum eğer arkadaşı partiye davet edilmezse onun nasıl hissedeceği konusunda endişelenir.	.69

Açıklanan Varyans	14.92	14.80	11.51
Özdeğer	3.24	1.45	1.07
Cronbach Alpha	.75	.81	.83

ÇEBÖ Türkçe formunun yapı geçerliğini sınamak amacıyla 502 kişi üzerinde yapılan araştırma ile doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Alan yazında GFI (Goodness of Fit Index), IFI (Incremental Fit Index), RFI (Relative Fit Index), CFI (Comparative Fit Index) değerlerinin .90'dan büyük olması yeterli düzeyde uyumu; RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) değerlerinin ise 0.05'ten küçük olması iyi uyumu göstermektedir (Tabachnick&Fidell, 2007). Uyum istatistikleri ve modifikasyon indeksi sonuçları incelenmiş; 7-25, 16-18, 2-15, 9-17 madde çiftleri için gerekli modifikasyonlar kontrol edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre modelin iyi düzeyde uyum gösterdiği bulunmuştur ($\chi^2_{(73)} = 144.98, p < .001; \chi^2/sd = 1.99; RMSEA = .04; CFI = .94; IFI = .94; GFI = .96; AGFI = .94; RFI = .85$). Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yapısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Çebö doğrulayıcı faktör analizi

Ölçek toplam puanı ortalamaları kızlarda 46.13 ± 6.41 ; erkeklerde 44.60 ± 6.86 olarak bulunmuştur. Kızların empati puanının erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır ($t = 2.561$, $p < .01$).

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeği 3-7 yaş aralığında çocuğa sahip olan 842 veliye uygulanmıştır. Çocukların okuma-yazma, anlama becerileri açısından problem yaşayacağı düşünüldüğünden ölçekler anne, baba ve diğer veliler (abla, ağabey, teyze, hala, dayı, amca, büyükanne, büyükbaba vb.) tarafından doldurulmuştur. Orijinal formu 27 maddeden oluşan ölçek geçerlik-güvenirlik çalışmaları neticesinde Türkçe formunda 14 maddelik nihai haline getirilmiştir. 14 maddelik Türkçe formun Cronbach Alpha değeri .79 olarak hesaplanmıştır. İlgili alan yazına göre Cronbach alfa değerinin .70 olması ölçme aracının güvenilir olduğunu göstermektedir (Creswell, 2012).

ÇEBÖ Türkçe uyarlamasının faktör analizi sonuçları özdeğeri 1'in üstünde olan 3 faktörlü bir yapı göstermiş ve bu faktörler toplam varyansın % 41.25'ini açıklamıştır. Faktörler duygusal, davranışsal ve bilişsel empati olarak adlandırılmıştır. Alan yazında empati duygusal ve bilişsel boyutta ele alınmakla birlikte (Lawrence, Shaw, Baker, Baron-Cohen&David, 2004); bu ölçeğin Türkçe formunda davranışsal boyutun da çıkmış olması kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Empatinin cinsiyetler arası farklılık gösterdiği, kızların empati puanlarının erkeklerin puanlarından yüksek olduğunu gösteren farklı çalışmalar bulunmaktadır (Davis, 1983; Muncer&Ling, 2006; Bora & Baysan, 2009). Bu araştırmada da literatürle uyumlu olarak kızların empati puanının erkeklerden yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Araştırmanın 3-7 yaş grubu çocukların velileriyle yapılmış olması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. İlkokul düzeyindeki çocuk grubu ile de çalışılması faydalı olabilir. ÇEBÖ 14 maddelik Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Bilim insanlarına, alan çalışanlarına ve eğitimcilere kullanabilecekleri bir ölçme aracı kazandırılması açısından bu araştırma önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Auyeung, B., Wheelwright, S., Allison, C., Atkinson, M., Samarawickrema, N. & Baron-Cohen, S. (2009). The children's empathy quotient and systemizing quotient: Sex differences in typical development and in autism spectrum conditions. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(11), 1509-1521.
- Barrett-Lennard, G.T. (1981). The empathy cycle: Refinement of a nuclear concept. *Journal of Counseling Psychology*, 28(2), 91.
- Baron-Cohen, S. & Wheelwright, S. (2004). The Empathy Quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34(2), 163–175.
- Bora, E. & Baysan, L. (2009). Empati Ölçeği - Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19, 39-47.
- Bryant, B.K. (1982). An index of empathy for children and adolescents. *Child Development*, 53(2), 413–425.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*, London: Pearson.
- Davis, M.H. (1980). A multi dimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85.
- Davis, M.H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multi-dimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eisenberg-Berg, N. & Lennon, R. (1980). Altruism and the assessment of empathy in the pre-school years. *Child Development*, 51 (2), 552-557.
- Ersoy, E.G.& Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38.DOI: 10.20515/otd.33993.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS (4th ed.)*. London: Sage.
- Gini, G.,Albiero, P., Benelli, B. & Altoè, G. (2007). Does empathy predict adolescents' bullying and defending behavior?. *Aggressive Behavior*, 33(5), 467-476.
- Hogan, R. (1969). Development of an empathy scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(3), 307-316.
- Jolliffe, D. & Farrington, D. P. (2006). Development and validation of the Basic Empathy Scale. *Journal of Adolescence*, 29, 589-611.

- Kaya, A. ve Siyez, D.M. (2010). KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği: Geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35 (156), 111-125.
- Lawrence, E.J., Shaw, P., Baker, D., Baron-Cohen, S. & David, A.S. (2004). Measuring empathy: Reliability and validity of the Empathy Quotient. *Psychological Medicine*, 34(05), 911-920.
- Macaskill, A., Maltby, J., & Day, L. (2002). Forgiveness of self and others and emotional empathy. *The Journal of Social Psychology*, 142(5), 663-665.
- Mehrabian, A. & Epstein, N. (1972). A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*, 40(4), 525-543.
- Miller, P.A. & Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/antisocial behavior. *Psychological Bulletin*, 103(3), 324-344.
- Muncer, S.J. & Ling, J. (2006). Psychometric analysis of the empathy quotient (EQ) scale. *Personality and Individual Differences*, 40(6), 1111-1119.
- Rogers, C.R. (1975). Empathic: An unappreciated way of being. *The Counseling Psychologist*, 5(2), 2-10.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2007). Using Multivariate Statistics (5th ed.). New York: Pearson.
- Toussaint, L. & Webb, J.R. (2005). Gender differences in the relationship between empathy and forgiveness. *The Journal of Social Psychology*, 145(6), 673-685.
- Wied, M.D., Branje, S.J.T. & Meeus, W.H.J. (2007). Empathy and conflict resolution in friendship relations among adolescents. *Aggressive Behavior*, 33(1), 48-55.
- Wispe, L. (1986). The distinction between sympathy and empathy: To call forth as concept, a word is needed. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 312-314.

Extended Abstract

Introduction

Today, the empathy word which we often face not only in the terminology of psychology but also in daily life originates from words of 'empathia' used in ancient Greek and 'einfühlung' used in German. In ancient Greek "emphatia" means to welcome with compassion and interest and the word "einfühlung" in German is defined by Theodor Lipps as a self-assimilation process

within an object except him/herself, e.g. in an artwork (Barrett-Lennard,1981; Wispe, 1986). Rogers (1975) considered the empathy as a process of entering into the world of someone else without prejudice, by ignoring the ideas and values of the individual. Dökmen (2006), based on the Rogers' definition of empathy, defined the empathy as the person who put him/herself in place of somebody who is interacting with the other person and the person who is able to see, feel and report correctly all the events and phenomena that occur around him. Even though the concept of empathy is a quite accepted concept in positive psychology and contemporary life, the number of up-to-date Turkish measurement instruments which have sufficient psychometric properties to measure the empathy level of individuals is limited. The measuring instruments that are found in the literature for measuring empathy are the Basic Empathy Scale (Jolliffe & Farrington, 2006), the Hogan Empathy Scale (Hogan, 1969), and the Emotional Empathy Scale (Mehrabian & Epstein, 1972). There is a limited number of measurement tools that measure the empathy levels of adult individuals, it was seen that there were also a limited number of measurement tools that measure children's empathy levels.

The main measurement tools which measure children's empathy levels in the relevant literature are the Empathy Scale for Children and Adolescents (Bryant, 1982); KA-SI Empathic Tendency Scale for Children and Adolescents (Kaya & Siyez, 2010). The Empathy Quotient was developed by Baron-Cohen and Wheelwright (2004) in the context of Empathizing-Systemizing theory.

Purpose of the Study

The aim of this study is to adapt the Empathy Section Scale for Children (ESSC) developed by Auyeung et al. (2009) into Turkish and measure the validity-reliability properties of the scale. The sample group consisted of 834 parents who had children between 3-7 years old.

Method

Before starting the adaptation study of the ESSC, permission was received from those who developed scale. The items about the empathy sub-dimension of the scale mentioned above were firstly sent to experts in the field of English and education, and then it was planned to translate the scale from Turkish into English the scale has been translated into English by the field experts. A single Turkish scale form was composed of among the translated items. The

Turkish scale form which was composed was translated into English by 6 language experts and it was seen that it was similar to the original scale. The English and Turkish scale items with language validity expert evaluation form were given to the field experts who are fluent in English and Turkish, and comments were received whether they were suitable for Turkish or not. The final version of the form was sent to volunteer parents to be filled. SPSS 22.0 and AMOS 16.0 software were used to make validity and reliability tests.

Data Analysis

First of all, the total scores of people who participated in the study were converted into z values; the extreme values outside the range of -3 and +3 were removed from the data set. As a result of the collected data from the participants, the obtained mean empathy score for children was calculated as 38.47 ± 7.53 . The internal coefficient of consistence $\alpha = .73$ was calculated for the ESSC. The Guttman-split-h alpha coefficient, calculated by semi-dividing technique, was found .73. In the literature, it is expressed that the cut-off point for total item correlation is .30 (Field, 2013). When the total item correlation values of the ESSC were examined, since items 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 19, 20, 22, 26 showed weak correlations ($r < .30$), they were removed from the scale and the final form of ESSC was given with 14 items. It was observed that the total item correlation coefficients of the 14-item scale ranged from .30 to .43.

At the end of exploratory factor analysis that was made to test the factor structure of the scale, a 3 factor structure with an eigen value greater than 1 was observed. This 3-factor structure explains 41.25% of the variance. Factor loadings of scale items range from .42 to .69. In this study, the first factor is called emotional empathy, the second factor is behavioral empathy, and the third factor is cognitive empathy.

Confirmatory factor analysis was made in order to test the structure validity of ESSC Turkish form. Because GFI (Goodness of Fit Index), IFI (Incremental Fit Index), NFI (Normed Fit Index), NNFI (Non-Normed Fit Index), RFI (Relative Fit Index), CFI (Comparative Fit Index) values are greater than .90, it shows sufficient compliance; because SRMR (Standardized Root Mean Square Residuals) and RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) values are less than 0.05, it shows good compliance (Tabachnick & Fidell, 2007). Compliance statistics and modification index results were examined; Modifications necessary for item pairs 7-25, 16-18, 2-15, 9-17 were checked. With respect to confirmatory factor analysis results, the model

indicated compliance at good level ($\chi^2_{(73)} = 144.98, p < .001; \chi^2/sd = 1.99; RMSEA = .04; CFI = .94; IFI = .94; GFI = .96; AGFI = .94; RFI = .85$).

Results and Discussion

As a result of the scale-validity-reliability studies consisting of 27 items in the original form, the Turkish form has been reduced to 14 items. The Cronbach alpha value of the Turkish form with 14 items was calculated as .73. The Cronbach alpha value of .70 indicates that the instrument is reliable according to the relevant literature (Creswell, 2012).

The factor analysis results of Turkish adaptation of ESSC showed a 3-factor structure which has an eigen value greater than 1 and these factors explain 41.25% of the total variance. Factors were called as emotional, behavioral, and cognitive empathy. Empathy was considered with the emotional and cognitive dimension in the literature (Lawrence, Shaw, Baker, Baron-Cohen &David, 2004); the emergence of a behavioral dimension in the Turkish form of this scale may be due to cultural differences.

There are different studies which show that empathy difference between genders and that girls 'empathy scores are higher than boys' scores (Davis, 1983; Muncer & Ling, 2006; Bora & Baysan, 2009). In this research, it was found that girls' empathy scores were higher than boys, in compliance with the literature ($t = 3.490, p < .01$). Because the research was made with parents of children between 3-7 years old, it can be considered as a limitation. It may also be useful to study with a group of children at primary school level. As a result, it can be said that the psychometric features of Turkish ESSC form with 14 items are valid and reliable.

EK1: Çocuklar için Empati Bölümü Ölçeği (ÇEBÖ)

Duygusal empati: 2, 7, 10, 12, 13. maddeler

Davranışsal empati: 3, 4, 5, 9, 14. maddeler

Bilişsel empati: 1, 6, 8, 11. maddeler

Düz maddeler : 6, 7, 10, 11, 12, 13

Ters maddeler : 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 14

Sayın Veli; Sizlere ulaştırılan bu anketteki sorulara lütfen içtenlikle cevap veriniz. Sorularda doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sorularda sizlere hangi ifade uygun geliyorsa karelerin içine (X) işareti koyunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.		Kesinlikle Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Çocuğum genellikle bazı şeylerin diğer insanları neden çok üzdüğünü anlamaz.				
2	Çocuğum arkadaşlık kurmada sorun yaşar.				
3	Çocuğum pataatsızca görüşlerini söyleyebilir üstelik bu birilerini üzecek olsa bile.				
4	Çocuğum farkında olmadan sık sık kaba ya da terbiyesiz davranır.				
5	Çocuğum başkalarına fiziksel zorbalık uyguladığı için başı derde girmiştir.				
6	Çocuğum kendi fikrinden farklı olsa bile başkalarının fikirlerini dinler.				
7	Çocuğum başkaları üzgün olduğunda onlara yakınlık gösterir.				
8	Çocuğum kendi düşünceleri ile o kadar meşguldür ki başkalarının sıkıldığını farkında bile olmaz.				
9	Çocuğum kendi kendine yapmış olduğu şeyler için diğer çocukları suçlar.				
10	Çocuğum, başka bir kişi onunla konuşmak istediğinde onu kolayca anlayabilir.				
11	Çocuğum eğer arkadaşı partiye davet edilmezse onun nasıl hissedeceği konusunda endişelenir.				
12	Çocuğum başkalarının ağladığını veya acı çektiğini gördüğünde üzülür.				
13	Çocuğum sınıfa yeni katılan arkadaşının sınıfa kaynaşmasına yardım etmeyi sever.				
14	Çocuğum isteklerini elde etmek için fiziksel şiddete başvurma eğilimindedir.				